

แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง
The leadership styles of school administrator affecting on the effectiveness of academic
administration under the department of education bangkok metropolitan
administration, ladkrabang district

ศิริพร อินนระรา¹ ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์² และกาญจนา บุญภักดิ์³
Siriporn Innara¹, Pariyaporn Tungkunanant² and Kanchana Boonphak³

¹นักศึกษาลัทธิสุตร ค.อ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)

^{2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
siri_innara@hotmail.co.th, ktpariya@kmitl.ac.th, and kbkancha@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ 2) ศึกษาสภาพของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง จำนวน 254 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบังโดยรวมอยู่ในระดับมาก (= 4.10) 2) แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบสั่งการ ตามลำดับ 3) ตัวแปรแบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ได้ร้อยละ 10.40

คำสำคัญ: แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำวิถีทาง-เป้าหมาย ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

Abstract

The research objectives were 1) to study the effectiveness of academic administration 2) to study the leadership styles of school administrator and 3) to study the leadership styles of school administrator affecting on the effectiveness of academic administration under the department of education Bangkok Metropolitan Administration, Ladkrabang District. The samples was used in this research were 254 teachers of school under the department of education Bangkok Metropolitan Administration, Ladkrabang District. Research instruments were five rating scale questionnaire consisted of thirty items questionnaire about the leadership styles of school administrator, with 0.89 reliability and fifty-two items questionnaire about the effectiveness of academic administration 0.97 reliability. The data were analyzed by mean, standard deviation and Stepwise Multiple Regression Analysis. The results showed that: 1) the effectiveness of academic administration of school under the department of education Bangkok Metropolitan Administration,

Ladkrabang District were at more level (= 4.10), 2) the leadership styles of school administrator under the department of education Bangkok Metropolitan Administration, Ladkrabang District. In particular, The Supportive leadership was at more level, followed by the Achievement-oriented leadership, the Participative leadership, and the Directive leadership respectively. 3) The Participative Leadership was affecting on the effectiveness of academic administration at 10.40 percent.

Keywords : the leadership styles of school administrator; Path – Goal theory; the effectiveness of academic Administration; school under the department of education Bangkok Metropolitan Administration; academic administration of school

1. บทนำ

การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เนื่องจากคุณภาพของคนเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ [1]

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งคือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี มีเทคนิค วิธีการแสวงหาความรู้ ต้องมีทักษะกระบวนการใหม่ๆ ในการบริหาร และการจัดการศึกษา สามารถปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาสถานศึกษา สถานศึกษาจะมีมาตรฐานการศึกษาในทุกด้านนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของผู้บริหารทั้งสิ้น เนื่องจากการตัดสินใจและแก้ปัญหาของผู้บริหารจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษาโดยตรง [2] คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารนั้นคือ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำหรือด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องรับผิดชอบทุกงานให้บรรลุสำเร็จตามจุดมุ่งหมายจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นการช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัจจุบันการเข้าใจความต้องการของผู้บริหาร นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจนจึงสามารถมองปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างรอบด้าน [3] และเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า

ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษา การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ดีย่อมตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากสภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครพบว่า ปัญหาจากการบริหารงานวิชาการมีอยู่มาก เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและการประเมินผล การศึกษา สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ บุคลากรไม่ตรงกับสายงาน ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรเนื่องจากย้ายกลับภูมิลำเนา ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้รับผิดชอบนำพาสถานศึกษาไปสู่ความก้าวหน้า สอดส่องดูแลพฤติกรรมกรรมการสอนของครู จัดให้มีทรัพยากรต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน ดูแลติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

งานวิชาการถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน เพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียนคือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผน การศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและถือเป็นความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า งานวิชาการเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนที่ผู้บริหารต้องดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ [4] จึงอาจสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสูงกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ใน

การปฏิบัติงานด้านวิชาการ มีการวางแผนที่ดีและมีการนิเทศงาน กำกับติดตามและประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง

2.2 เพื่อศึกษาสภาพของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง

2.3 เพื่อศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง

3. สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบชี้แนะ ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม มีแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารอย่างน้อย 1 แบบส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี วิธีทาง – เป้าหมาย (Path – Goal theory) ของ House & Mitchell [5] โดยแบ่งแบบภาวะผู้นำ ออกเป็น 4 ประเภท

1. ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุน
2. ภาวะผู้นำแบบสั่งการ
3. ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
4. ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม

แนวคิดการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการบริหารงานวิชาการ ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การบริหารจัดการหลักสูตร
3. การบริหารจัดการเรียนรู้
4. การประเมินนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน
5. การวัดผลประเมินผลการเรียน
6. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ

9. การประกันคุณภาพการศึกษากับงานวิชาการ

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ซึ่งมีทั้งหมด 20 โรงเรียน จำนวน 721 คน ในปีการศึกษา 2556 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 254 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ และระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบชี้แนะ ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และ ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง จำนวน 9 ด้าน คือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนรู้ การประเมินนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน การวัดผลประเมินผลการเรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษากับงานวิชาการ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2557 จำนวน 254 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 240 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.49

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลของประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นภาพรวม และรายด้าน

2. การวิเคราะห์แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

9. ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ โรงเรียน สังกัดสำนัก การศึกษากรุงเทพมหานคร	n = 240			
	\bar{X}	S	ระดับ ประสิทธิผล	อันดับ
1. การวางแผนงานวิชาการ	4.10	0.57	มาก	4
2. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	4.08	0.60	มาก	6
3. การบริหารจัดการการเรียนรู้	4.17	0.50	มาก	3
4. การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน	3.86	0.73	มาก	9
5. การวัดประเมินผลการเรียน	4.08	0.54	มาก	5
6. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี	4.05	0.56	มาก	7
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.06	0.59	มาก	8
8. การให้ชุมชนมีส่วนร่วม การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.24	0.58	มาก	2
9. การประกันคุณภาพทางการศึกษากับงานวิชาการ	4.30	0.56	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.10	0.48	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบังโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.10, S = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษากับงานวิชาการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (อันดับ 1) (\bar{X} = 4.30, S = 0.56) รองลงมาคือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วม การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (อันดับ 2) (\bar{X} = 4.24, S = 0.58) อันดับ 3 คือ การบริหารจัดการการเรียนรู้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (อันดับ 3) (\bar{X} = 4.17, S = 0.50) การวางแผนงานวิชาการ (\bar{X} = 4.10, S = 0.57)

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (\bar{X} = 4.08, S = 0.60) การวัดประเมินผลการเรียน (\bar{X} = 4.08, S = 0.54) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ (\bar{X} = 4.05, S = 0.56) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (\bar{X} = 4.06, S = 0.59) การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน (\bar{X} = 3.86, S = 0.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ภาพรวมและรายด้าน

แบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา	n = 240			
	\bar{X}	S	ระดับ ภาวะผู้นำ	อันดับ
1. ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน	3.94	0.63	มาก	1
2. ภาวะผู้นำแบบสั่งการ	1.57	0.23	น้อย	4
3. ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์	3.93	0.60	มาก	2
4. ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม	3.83	0.65	มาก	3
รวม				

จากตารางที่ 3 พบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบังโดย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับ 1 (\bar{X} = 3.94, S = 0.63) รองลงมาคือภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 3.93, S = 0.60) อันดับ 3 คือภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 3.83, S = 0.65) และภาวะผู้นำแบบสั่งการอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 1.57, S = 0.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างตัวแบบภาวะผู้นำ 4 แบบกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง

ตัวแปรที่ ศึกษา	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	y
X ₁	1.000	.147**	.661**	.721**	.230**
X ₂		1.000	.258**	.275**	.040*
X ₃			1.000	.789**	.309**
X ₄				1.000	.323**
y					1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง (Y) ตัวแปรแบบ

ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (X_1) แบบภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (X_3) และแบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (X_4) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) .230 .309 .323 และตัวแปรแบบภาวะผู้นำแบบสั่งการ (X_2) มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) .040

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรในการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง โดยวิธี Stepwise

ตัวแปรที่ศึกษา	b	SE _b	β	t	Sig
แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (X_4)	.235	.045	.323	5.265	.000
R = .323		SE _{est} = .455			
R ² = .104		a = 3.204			
F = 27.717		Durbin-Watson = 1.627			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (X_4) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ (Y) ได้ และสามารถอธิบายประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 10.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .235 และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .323 ค่าสหสัมพันธ์ของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (Y) กับตัวแปรพยากรณ์ (X_4) เท่ากับ .323 และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .455 ส่วนค่า Durbin-Watson เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อนซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการวิเคราะห์ความถดถอย ในที่นี้ได้ Durbin-Watson = 1.627 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.5 แสดงว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน

10. สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษากับงานวิชาการมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. สภาพของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบสั่งการ ตามลำดับ

3. แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (X_4) โดยตัวแปรภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 10.40 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

11. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ทั้งหมด 9 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนรู้ การประเมินนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน การวัดผลประเมินผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนกระเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ การประกันคุณภาพการศึกษากับงานวิชาการ พบว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษากับงานวิชาการมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากเป็นอันดับ 1 (= 4.30, S= 0.56) รองลงมาคือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก (= 4.24, S = 0.58) อันดับ 3 คือ การบริหารจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก (= 4.17, S = 0.50) ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง จึงตอบสนองและสอดคล้องต่อนโยบายระดับกรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชน สังคม โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน สังคมอย่างแท้จริง โดยมี

ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านวิชาการ ประเด็นสำคัญโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง มีการบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี ส่งผลให้ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงยศ แก้วมงคล [6] ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐพงศ์ บุญยารมย์ [7] ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก

2. สภาพของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง มีความเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่และความต้องการพื้นฐานของครู อีกทั้งยังให้การสนับสนุนทุกอย่างเป็นอย่างดีทุก ๆ ด้าน เช่น การอบรมเสริมสร้างทักษะทางภาษาให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณการทำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน อีกทั้งยังมีมนุษยธรรมและน้ำใจอันดีต่อครูอย่างจริงใจ และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ที่เน้นการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเป็นบุคลากรที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรอันเนื่องมาจากการย้ายกลับภูมิลำเนา ทำให้ในโรงเรียนมีบุคลากรที่ไม่ตรงกับสายงานอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องด้วยมีผลโดยตรงกับการบริหารงานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควร

ใช้แบบภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุนมากที่สุด เพื่อที่จะเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ครูรู้สึกเป็นมิตร มีความผูกพันต่อสถานศึกษา มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้บริหาร ต่องาน ต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหาที่เด็กล่าช้าข้างต้นลดลงได้

ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นลักษณะของภาวะผู้นำที่มีสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในทุก ๆ ด้าน มีการกำหนดเป้าหมายของงานที่ชัดเจน แต่เน้นการควบคุม และความพอใจของตัวเองเป็นหลัก ซึ่งทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบังนั้น มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการ สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้การส่งเสริมสนับสนุนและดูแลเอาใจใส่ ด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการ จะส่งผลให้ครูเกิดความกดดันในการทำงาน เนื่องจากขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ถึงแม้งานจะเป็นไปตามที่กำหนดแต่ก็ขาดคุณภาพ ทำให้ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงไม่เหมาะสมอย่างยิ่งในการนำภาวะผู้นำแบบสั่งการมาใช้ ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของศศิวิมล สุขทนารักษ์ [8] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนภาพรวมอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ

3. แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง คือ แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ได้แก่ แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ซึ่งสามารถทำนายประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมข้องในการใช้อำนาจตัดสินใจ มีการวางแผนร่วมกันในการจัดระบบโครงสร้างภายในองค์การ และการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ เช่น การประชุมเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การวางแผน และการพัฒนาปรับปรุง ระบบประกัน

คุณภาพทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอก นิเทศติดตาม การปฏิบัติงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ที่ต้องการให้ผู้บริหารคำนึงถึงบุคลากรซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหารงานวิชาการ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ดังนั้นอาจสรุปว่า ครูในฐานะเป็นพนักงานขององค์กรมีส่วนอย่างยิ่งเสริมสร้างองค์กร [9]

ผลการวิจัยพบว่า แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เพียงร้อยละ 10.40 ซึ่งถือว่าค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการใช้แบบภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมเพียงอย่างเดียวนั้นอาจจะทำให้การบริหารงานวิชาการบรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ แต่หากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น งบประมาณ การจัดสรรทรัพยากร การวางแผนงานวิชาการ การสร้างทีมงาน เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ยกตัวอย่างมานี้ เป็นเสมือนแรงผลักดันอีกด้านหนึ่งที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญโรม ลามุล [10] ศึกษาเรื่องประสิทธิผลภาวะผู้นำแบบวิถีทาง-เป้าหมายในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่าภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

12. ข้อเสนอแนะ

12.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการประกันคุณภาพทางการศึกษากับงานวิชาการ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมสนับสนุน การประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรและนักเรียนไปพร้อมกัน และควรให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยนำความรู้ประสบการณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลเหล่านั้นมาใช้เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของนักเรียน

2. สภาพของแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง พบว่า ภาวะผู้นำแบบให้การสนับสนุนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบสั่งการ ตามลำดับ

ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารควรแจ้งให้ทราบถึงเป้าหมายของสถานศึกษา มีการตรวจสอบและติดตามผล กำหนดหน้าที่ให้ครูอย่างชัดเจน ขณะเดียวกัน ควรเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่และความต้องการพื้นฐานของครู ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการทำงานของครูให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3. แบบภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมมีประสิทธิผลต่อการบริหารงานวิชาการที่ร้อยละ 10.40 ซึ่งค่อนข้างน้อย แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรมีการส่งเสริมครูในด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย นอกเหนือจากการใช้แบบภาวะผู้นำ และควรผสมผสานแบบภาวะผู้นำต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมมากกว่าการเลือกใช้แต่แบบภาวะผู้นำเดิมอยู่ตลอดเวลา เพื่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ

12.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เช่น ตัวแปรด้านครู เป็นต้น เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีสำหรับการสร้างประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการให้เกิดขึ้นแก่สถานศึกษา
2. ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ด้วย ความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร. กาญจนา บุญภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และช่วยตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- [1] หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2554. แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- [2] ทรงสวัสดิ์ แสงมณี. 2553. **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- [3] บังอร สาครลาโล. 2550. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [4] ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553. **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- [5] รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2556. **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีการวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] ทรงยศ แก้วมงคล. 2555. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [7] ณัฐพงศ์ บุญยารมย์. 2554. **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.
- [8] ศศิวิมล สุขทนารักษ์. 2554. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- [9] บุญจันทร์ สีสันต์. 2557. **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำแบบปรับใช้ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.** วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 13(2), น. 58-65.
- [10] บุญโรม ลามุล. 2550. **ประสิทธิผลภาวะผู้นำแบบวิถีทาง - เป้าหมายในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุกดาหาร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.